

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 42.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni, 20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 21. októbir 1930.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstjóðum og skrivstovuni. Telf. 143.

4. árg.

Tandlæge BREND

traffes 11-5. Telf. 114.

Allir føroyskir fiskimenn brúka nú
v. Toor's
haleysku oljukaðir.

TAD ER TÍVERRI soleiðis vorðið í hesum landi, at sjálvt tað vit leggja so frískliga fyrri mitt úti í Atlantshavinum, so er hin ræðuliga sjúkan tuberkul so útbreidd herheima, at øll mega óttast við. Atvoldirnar til, at soleiðis er vorðið, eru mangar, men ein hin størsta atvoldin skal vera, at tey ungu í uppvokstrinum fáa óviltið gott í heinið.

Tað kann væl hugsast, at soleiðis er, tí manga staðni, har inntøkurnar eru bæði fáar og smáar, verður tí spart fyrri at fáa endarnar at rokka saman viðvíkjandi útreiðslum, og fyrri at øll í heiminum skulu fáa nakað. Hetta veldir mangan, at tað neyðurliga sparseni setir sínir merkir á tey ungu í uppvokstrinum, og lá ið tey eru tilkomin, standa tey veik, óstímbað — falla síðani sum offur við tuberkulunum.

Herheima hevur verið roynt at byrgja fyrri, at henda sjúkan ikki skal breiða seg, men hóast alt fyrirbyrgingararbeiði, so breiður henda ræðuliga sjúka seg framvegis, og hvat verri er, hon herjar eisini á ung og annars rosk fólk, ið standa í sínum fulla virki. Ein lítill krýmsjúka kann vera byrjanin — og tuberkularnir fáa innivist og boyggja tey eynaliga ungu.

Bróstsjúkrahúsið í Hoydølum er óviltið, tuberkuladeildin við landssjúkrahúsinum er eisini óviltið. Ein stórir partur av sjúklingunum á landssjúkrahúsinum eru fongdir við tuberkul, og nóg, ið hava hesa sjúkuna, ganga heima — og biða eftir pláss á sjúkrahúsinum.

»Føroya felag móti tuberkulajúku« vandi sær av hesum ársokum til tingið um at víðka bróstsjúkrahúsið. Tingið tók væl undir við hesum málið.

Ættanin er nú at fáa bygt eina »pavillon« aftrat í Hoydølum og gera eitt arbeiði fyrri at fáa meiri sjúklingapláss inni á sjálvum bróstsjúkrahúsinum, soleiðis at tað tilsamans vil vera pláss til 64 sjúklingar.

Tað er eyvitað, at táð so nógvir sjúklingar leggja á einum stað, mð her mest altíð vera ein lækni til steðar. Spurningurin um læknaviðurskifti, ið annars eisini var til viðgerðar á tingi, hevði tí ikki lítlan týdning í samburði við víðkan av bróstsjúkrahúsinum.

Í hesum málið samdist nevndin um, at skipað var soleiðis:

- 1) Landssjúkrahúsið skuldi hava ein yvirlækna og ein hjálparlækna.
- 2) Bróstsjúkrahúsið skal hava ein yvirlækna.
- 3) Kommunulæknaembætið verður drivið framvegis, og skal kommunulækni vera hjálparlækni á bróstsjúkrahúsinum.
- 4) Settur verður ein lands-

lækni, ið ikki er bundin til nakað sjúkrahús.

Meðan yvirlæknar ikki fáa rætt til »praksis«, sum tað eitur, eiga bæði landslæknin og kommunulæknin henda rætt.

Tað er tørvuligt, at fyrireikað verður soleiðis, at vit sum best gerast forir fyrri at berjast móti teim ymsu sjúkum, harímillum tuberkularnar, ið herja okkara lítla samfelag.

Ministeriet Staunings første Administrationsaar.

12 Mill. Kr. Overskud paa Statsregnskabet. — Driftsregnskabet forbedret med 23 Mill., Nettoformuen steget med 13 Mill. og Statsgælden gaaet ned med 18 Mill. Kr.

Sammen med Finanslovsforslaget for 1931—32 forelagde Finansminister Bramsnæs i Folketinget det afsluttede Statsregnskab for Finansaaret fra 1. April 1929 til 31. Marts 1930, der omfatter det første Aar, i hvilket Ministeriet Stauning har Ansvaret for Administrationen, ligesom iøvrigt Finansloven for det paagældende Aar først blev vedtaget efter den nye Regerings Tiltraeden.

Man vil huske den pinlige Overraskelse, som Finansminister Neergaard beredte sine Vælgere ved det i Fjor offentliggjorte Statsregnskab for Finansaaret 1928—29, der var det sidste Aar, for hvilket denne bestandig uheldige Finansmand havde Ansvaret. Hr. Neergaard, hvis Regering med haard Haand havde nedskaaet Tjenestemændenes Lønninger og alle de sociale Ydelser til Samfundets daarligst stillede Medlemmer, mødte som Resultat af denne Sparsommelighed med et Underskud paa 11 Mill. Kr. for 1928—29. I Aar kommer Finansminister Bramsnæs med et Statsregnskab, der udviser et Overskud paa 12 Mill. Kr.

Statens Regnskab forbedret med 23 Mill. Kr.

Paa Finansloven og Tillægsbevillingsloven for Aaret 1929—30 var budgetteret et Driftsoverskud paa 5 Mill. Kr., men Resultatet blev altsaa 7 Mill. Kr. gunstigere. Man plejer at regne med et noget bedre finansielt Resultat af Statsregnskabet, end Finansloven og Tillægsbevillingsloven sammenlagt angiver. Denne Beregning kan slaa fejl, men viser sig at slaa til for 1929—30.

Det væsentligt forbedrede Resultat skyldes i første Række Skatteindtægterne.

Det foregaaende Aar viste Hr. Neergaards Regnskab som nævnt et Underskud paa 11 Mill. Kr., og Statens Regnskab er saaledes paa et Aar blevet 23 Mill. Kr. bedre. Dette beror alene paa Fremgangen i Indtægterne, der i 1929—30 udgjorde 336 Mill. Kr. mod kun 312 Mill. Kr. det foregaaende Aar. Indtægterne er altsaa bleven forbedret med 24

Mill. Kr., mens sidste Aars Udgifter har været 324 Mill. Kr. i 1929—30 mod 323 i 1928—29, saaledes at de er steget med 1 Mill. Kr.

Overskudet skyldes absolut ikke Nedskæringerne.

Der har gaaet Rygter om, at det nye Statsregnskab vilde vise et Overskud paa ca. 30 Mill. Kr., og at denne glædelige Nyhed skyldtes, at de Madsen-Mygdaleske Nedskæringer nu virkede fuldtud.

Overskudet blev altsaa ikke 30, men 12 Mill. Kr. Ogsaa dette er et smukt Resultat, men det skyldes absolut ikke Nedskæringerne. Disse, der gjorde saa meget umotiveret ondt i Samfundet, haabedes af Venstre at ville bringe Statens Udgifter ned, men ikke en Gang dette er altsaa sket. At Nedskæringen skulde kunne faa Indtægterne til at stige, vover vel ikke en Gang Venstre at paastaa.

De stigende Forbrugsafgifter.

Af den skete Indtægtsstigning paa 24 Mill. Kr. skyldes alene de 22 Mill. Kr. Forbrugsafgifterne og af disse ingen 12—13 Mill. Kr. Toldindtægterne.

Spiritusafgifterne er steget med godt 2 Mill. Kr. og Tobaksafgifterne med omtrent 2 Mill. Kr.

Ved Bedømmelsen af den stedfundne Stigning for Tillægsafgiften for Spiritus kan det ikke lades ude af Betragtning, at der inden Finansaarets Slutning adskillige Gange gik Rygter om Afgifternes forestaaende Forhøjelse. Dette hang sammen med den forestaaende Ophævelse af Restaurationskatten, idet man rigtigt gættede, at Rigsdagen for en Del af denne Skat vilde tage Kompensationer i Spirituskatten. Saadan Rygter medførte Run paa Spiritusbutikerne og bevirkede derved større Omsetning af disse Varer end budgetteret.

I Almindelighed maa man imidlertid gaa ud fra, at de forøgede Told- og Forbrugsafgifter skyldes en forøget Omsetning som Følge af, at den nye Regerings første Aar var et Aar i økonomisk Opgang, og den samme Aarsag har der været til,

at Indtægts- og Formueskatten er steget med ca. 3 Mill. Kr.

451,000 Kr. tabt ved Besvigelserne paa Assistenshuset.

Statsvirksomhederne har tilsammen givet et Underskud paa 34,2 Mill. Kr., hvilket for den overvejende Del skyldes Statsbanerne.

Assistenshusets Regnskab viser et Driftsunderskud paa 434,000 Kr. Dette skyldes den endelige Afkrivning af Tab i Anledning af de store Besvigelser paa Assistenshuset, der blev afsløret i 1924. Hertil er afskrevet 451,424 Kr. 95 Øre.

Mønten møder med et Driftsunderskud paa omtrent 2 Mill. Kr. og Lufthavnen ved Kastrup med et Underskud paa 187,000 Kroner.

Et Statsbaneeunderskud paa 31 Mill. Kr.

For alle Virksomheder gælder det, at der ved de beregnede Under- og Overskud er medregnet Forrentning og Afkrivning paa de indestaaende Kapitaler, og det samme gælder Statsbanerne, der altsaa har givet et meget stort regnskabsmæssigt Underskud.

Statsbanernes Underskud er opført til 31,047,178 Kr. 64 Øre, hvilket i og for sig ikke er saa overraskende, da der paa Finansloven og Tillægsbevillingsloven var beregnet et Underskud paa omtrent 30 Mill. Kr.

Derimod kaster det endelige Resultat et ret ubehageligt Lys over den Maade, hvorpaa man i Venstregeringens Tid plejede at budgettere. Paa Finansloven for 1929—30 alene var Statsbanernes Underskud kun budgetteret til 20,5 Mill. Kr., hvortil blev lagt over 9 Mill. Kr. ved Tillægsbevillingslovens Vedtagelse i Foraaret.

Ogsaa for indeværende Aar — 1930—31 — er Statsbanernes Underskud sikkert budgetteret for lavt, skønt Finansloven forhøjede det budgetterede Underskud fra Hr. Stensballe's forrige Aar anslaaede 20,5 til 24 Mill. Kr.

Statsgælden er gaaet ned med 18 Mill. Kroner.

Statens Kassebeholdning er steget med 8 Mill. Kr., nemlig fra ca. 33 til ca. 41 Mill. Kr.

Samtidig er Statens Nettoformue steget fra knapt 210 til godt 223 Mill. Kr., altsaa med noget over 13 Mill. Kr.

En Realitet, der vil interessere alle Skatteydere, er, at der i Aarets Løb er afdraget ca. 18 Mill. Kr. paa Statens Gæld, mens der ikke er optaget nye Laan. Derved er Statsgælden gaaet ned med 18 Mill. Kr. fra 1373 til 1355 Mill. Kr.

Flaggviðurskiftir.

Sum serstøk tjóð hava Føroyingar rætt til eitt serstakt merki.

»Medens Kattene er ude, spiller Musene paa Bordet.« sigur danska orðatakið, eitt orðatak, ið er sera rãmandi fyrri mangar tilburðir, ið fara fram á Føroya landi.

Meðan Føroya fiskimenn vinna undir Íslandi og Gronlandi, »demonstrera« krambakarlar og skrivstovusveinar, hvors dagliga hugsan eina snýr seg um films og pasjuhár, móti danska ríkismerkinum. Eins og ein halgur andi var komin yvir teir, trumfa teir gjoðnum Havnagotur, havandi á stong eitt sokallað føroyskt merki — sambandsmenn kalla tað fyrri sjálvstýrisflagg — ið er samansett av nokrum klerkanemningum, ið eru terpaðir inn á ein ella annan universitetshásin í Keymannahavn. Teimum torvar luft undir veinginum, hoyra og lesa um spansk studentaruppreistur, venda sær tí í unglingaketi móti danska ríkismerkinum. Onnur stórværk máttu ligið fremri at framt fyrri »intellektuellar« føroyskar unglingar.

Tann hugsan er longu fyrri langt síðani knæsett í Føroyum, at Føroyingar eru ein serstøk tjóð, hartil kann setast: ergo hava vit rætt til eitt serstakt merki, fyrri at finna logiskar grundir. Og fer ein at kanna eftir og hugsa meira um hetta mál, eitt føroyskt merki, so má tann natúrligi konsekvensurin av at fasthalda, at Føroyingar eru ein serstøk tjóð, vera tann, at Føroyingar sum serstøk tjóð hava rætt til eitt sergert merki, eitt merki, ið merkir, at her finnst Føroyingar, ogn Føroyinga ella Føroya lands.

Sæð frá tí steðu, fiskimaðurin hevur millum tey ymsku samfundsløgin, hevur tað einki særligt virði, um vit virka undir danskum ella frønskum merki, enskum ella svenskum, bert vit fáa full virði fyrri okkara yrki. Tað er als ikki merki móðurlandsins, ið bindur ein fiskimann til sít móðurland ella sína tjóð. Verður farið á fiskivinnu undir norskum merki, av teirri ársok, at Føroyingar eina ferð í tíðini gjordust útlagnir úr Noreg? Als ikki. Fara vit kann henda til Íslands at rógva út, fyrri at verða saman við fólk, ið er runnið av somu rót sum vit sjálvir? Líka lítið. Rýma vit, av hatri til Danebrog, yvir á skip, har Union Jack leiftrar í lotinum? Kann vera, at teir menn, ið eiga og hava í hondum eitt seyðafrelsi, ikki hugsa longur enn til bogarðarnar. Men yvirhøvur hava flogg og merkir so ómetaliga lítið at týða fyrri ognarleysar fiskimenn. Eingin spyr um lítir merkisins, men um landsins livuvilkur.

Tað er einaferð framhildið av einum vissum manni, at ognarleysir menn eru uttan føðiland, av teirri orsök, at teirra føðiland er har, sum teir vinna føði sína. Tað kann verða